

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ**

...

16 ЛЮТОГО 2023

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)*

За загальною редакцією академіка В. П. Андрущенко

Редакційна колегія:

- Віктор Андрущенко* – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова
(голова редакційної колегії);
- Лешек Корпоровіч* – професор Ягеллонського університету (Республіка Польща);
- Роман Вернидуб* – проректор з навчально-методичної роботи
УДУ імені Михайла Драгоманова (заступник голови редакційної колегії);
- Григорій Торбін* – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова
(заступник голови редакційної колегії);
- Павло Горінов* – в. о. директора навчально-наукового інституту права
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Володимир Євтух* – декан факультету соціально-політичних наук
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Юрій Кондратьєв* – директор Міждисциплінарного центру складних систем
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Микола Кириченко* – директор Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Лариса Лук'янова* – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України;
- Наталія Мозгова* – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Тарас Олефіренко* – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Василь Федоришин* – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Сергій Русаков* – директор навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Наталія Титова* – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Таміла Новіцька* – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ : збірник матеріалів міжнародного
форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во УДУ імені
Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.**

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

© Автори статей, 2023

© Редакційна колегія, 2023

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

– усвідомленню цінності життя і здоров'я, власної відповідальності та спроможності зберегти і зміцнити здоров'я, підвищити якість життя.

Проблемами **психологічної безпеки** учасників освітнього процесу, а також створення для здобувачів освіти інклюзивного та комфортного середовища займаються працівники навчально-методичного центру психологічної служби і соціальної роботи, обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти та кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти.

Для координації діяльності всіх підрозділів інституту стосовно питань сприяння формуванню безпечного і здорового середовища в закладах освіти області, систематизації та узагальнення відповідної інформації, яка надходить від педагогічних працівників ТОКІППО, створено кабінет безпеки.

Отже, в контексті винесеної у заголовок проблеми колектив ТОКІППО проводить широкоформатну та багатовекторну діяльність.

УДК 378.091.3:373.3.011.3-051

Попова Л. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної інноватики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна*

КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ XXI СТОЛІТТЯ

Формування трансверсальних компетентностей сприяє розвитку предметних компетентностей, орієнтує здобувачів освіти до усвідомленого навчання протягом життя. Процес професійної освіти й підготовки реагує на ринкові зміни, враховує появу нових напрямів й потреб. У сучасних умовах реформування освіти до майбутніх фахівців висувають більш відповідальні вимоги. Проблема оновлення сучасного змісту вищої освіти України, особливо реструктуризації освітніх програм актуалізується через низку економічних, соціальних і гуманітарних чинників, Заклади вищої освіти покликані створити умови для підготовки фахівців інноваційного типу, які володіють трансверсальними компетентностями та здатні забезпечити особистісну трансверсальність – нову історичну форму універсальності в межах глобального світового суспільства [2].

На особливу увагу заслуговують праці дослідників, що присвячені витлумаченню поняття «трансверсальність» з позиції точних наук (Луїза С. Вілкінсон, С. Цветков); аналізу актуальних факторів, що мають вирішальне значення для працевлаштування на європейському ринку праці, визначенню вимог до відповідності певним рівням світової конкурентоспроможності (Дж. Балкар, Е. Гомолова, З. Каразек, Г. Куликов); розвитку навичок працівників для роботи за кордоном (Марі-Жозе Таях); питанням навчання та оцінювання рівня сформованості трансверсальних компетенцій (Л. Терзієва, І. Трайна) та ін.. Конкурентоздатність майбутніх фахівців в XXI столітті залежить від якості оволодіння

ними знаннями, культури спілкування, уміння мислити й діяти відповідно вимог сучасного ринку праці [6].

Проблема оновлення сучасного змісту вищої освіти України, реструктуризація освітніх програм, урахування низки економічних, соціальних та гуманітарних чинників (стратегія розвитку світової економіки, глобалізаційні процеси; формування «суспільства знань»; транскультурність) передбачає наявність нових підходів до розв'язання завдань. В основі проектування та реалізації освітньої програми закладів вищої освіти (ЗВО) є компетентнісна модель фахівця (профіль). На сьогодні загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: предметно-спеціальні (фахові) (*subject specific competences*) компетентності, що визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника та загальні (ключові) компетентності (*generic competences, transferable skills, soft competences, transversal competencies*), що мають універсальний, не прив'язаний до предметної області характер, проте мають бути збалансованими із спеціальними компетентностями при розробленні освітніх програм формування обов'язково має бути заплановано [3]. З огляду на вищезазначене, система закладів вищої освіти покликана створити умови для підготовки фахівців інноваційного типу, які володіють *трансверсальними компетентностями*, що здатні забезпечити особистості трансверсальність – нову історичну форму універсальності в межах глобального суспільства [3].

Еволюційний шлях понять «трансверсальні навички», «трансверсальна компетенція» (*transversal skills, transversal competence*) є відносно новим в сучасному освітньому просторі, хоча термін «трансверсальність» має довгу історію, обмежену у своєму функціонуванні контекстами точних наук (математика, теоретичні комп'ютерні науки та ін.). На початку XIX століття термін «трансверсальність» широко використовується як поняття лінійної алгебри, що описує позначення прямої лінії, яка пронизує просторову криву та є протилежністю дотику [5]. «Словник української мови у 20 томах (СУМ-20)» надає визначення терміну лише суто з позицій точних наук і характеризує його як «умови, що визначають напрям екстремальної лінії при розгляді задач визначення екстремум функції» [2]. Термінологічний ряд поняття «трансверсальність» в словнику зовсім не знаходить свого сучасного витлумачення з позиції професійної підготовки майбутнього фахівця.

Науковці Дж. Балкар (*J. Balcar*), Е. Гомолова (*E. Homolová*), З. Каразек (*Karásek Z.*) у 2011 році в статті «Компетенції, які можна передавати між секторами економіки: роль і значення для працевлаштування на європейському рівні» (*Transferable Competences across Economic Sectors: Role and Importance for Employment at European Level*), що «трансверсальні компетентності» можна розглядати як групу компетентностей, які застосовуються в будь-якій професійній ситуації для кожного завдання, незалежно від того, як їх набули, уможливаючи цим свою необхідність для всіх професій [4].

Сучасний ринок праці в більшості середовищ вимагає наявності трансверсальних компетенцій для працевлаштування. Більшість потенціальних спонукачів не усвідомлюють в повному обсязі свого професійного, соціального потенціалів та необхідності для формування нових якостей своєї особистості. Базуючись на європейській структурі восьми ключових компетенцій, визначених у 2006 році (ANC 2006/962/EC), передавані (трансверсальні) компетенції є: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математична компетентність та базові компетентності в науці та техніці; цифрова компетентність; соціальні та громадянські компетентності; ініціативність і підприємливість [1].

Таким чином, проаналізувавши сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, дослідивши вміння, якими вони повинні оволодіти в межах обраної спеціальності, зазначимо, що лише за умов сформованості трансверсальних навичок,

системного підходу до аналізу складних соціальних та технічних завдань, сформованості стратегічного критичного мислення, соціальної та професійної мобільності зростатиме конкурентоспроможність майбутніх спеціалістів на ринку праці як у межах нашої країни, так і за її кордонами.

Використана література:

1. Олефіренко Т. О., Попова Л. М. Формування трансверсальних компетентностей в процесі становлення професійної ідентичності майбутнього педагога. Збірник наукових праць "Педагогічні науки" Херсонського державного університету. № 99. 2022. С. 45-51. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/issue/view/74/326>
2. Попова Л. М. Екземпліфікація терміну «трансверсальність» у сучасному науковому просторі через призму підготовки майбутнього фахівця. *Інноваційна педагогіка*. № 48. Том 2. 2022. С. 165-169. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/48-2>
3. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / за ред. В. Г. Кременя. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
4. Balcar J., Homolová E., Karásek Z., et al. Transferable Competences across Economic Sectors: Role and Importance for Employment at European Level. Luxembourg: Publications Office of the European Union (version without appendices), 2011. 90 p.
5. Catalogue of Transversal Competences Key for Employability. URL: https://www.keystart2work.eu/images/docs/o2catalogue/O2_Catalogue_EN (дата звернення: 05.05.2022).
6. Matvienko, O., Popova, L. Formation of transversal competences in the process of future primary school teachers' training. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 9 (1). 2022. С. 227-236. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6189/6497>
7. UNESCO: Transversal competences in education policy and practice. UNESCO Bangkok Office (Phase I): regional synthesis report. 2015. 71 p.

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051(560)

Постригач Н. О.

*доктор педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник
відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТУРЕЧЧИНИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Змішане навчання сьогодні є драйвером інноваційного розвитку вищої школи в усьому світі, адже ЗВО шукають відповіді на питання про готовність до організації освітнього процесу за умови призупинення аудиторної роботи на невизначений період та переходу до дистанційної освіти [1, с. 131]. Змішане навчання (також називається гнучким або гібридним навчанням) найчастіше використовується у вищій освіті або освіті дорослих. Змішане навчання мотивує студентів і робить мету навчання більш визначеною та чіткою [3]. Коли електронне навчання поєднується зі звичайним навчанням у класі,